

KARTA PRZEDMIOTU

Prowadzący: Dr Anna Borowicz				
Nazwa przedmiotu: Filozofia polska XIX i XX wieku.				
Rodzaj zajęć: Wykłady, prowadzone dla III roku filozofii licencjackiej na kierunku filozofii zaocznej w semestrze zimowym i letnim w r. akad. 2008/ 2009.				
Punkty ETCS:	Rok studiów:	Liczba godzin:	Studia (właściwe podkreślić)	
5	III	40 (20 w sem. zim. + 20 w sem. letnim)	dienne	<u>zaoczne</u>
Lp.	Konspekt przedmiotu:			
	<p>Celem zajęć jest: a. Przedstawienie najbardziej reprezentatywnych zjawisk w polskiej filozofii ostatnich 200 lat; b. Ukazanie ich związków z filozofią europejską i amerykańską, oraz oddziaływania poza Polską; c. Umieszczenie problemów i osiągnięć omawianej filozofii w polskim kontekście historycznym i kulturowym. Przegląd zagadnień:</p>			
1.	<p><u>Polska filozofia romantyczna:</u> 1.1 Spór wczesnych zwolenników romantyzmu w filozofii polskiej ze spadkobiercami Oświecenia: J. K. Szaniawski, J. Gołuchowski i M. Mochnacki przeciwko myśli braci Śniadeckich, estetyce neoklasycyzmu, a w przypadku Mochnackiego – całej rzeczywistości Królestwa Polskiego. Udział idealizmu Fichteańskiego i Schellingańskiego w myśli wczesnego romantyzmu w Polsce. Jej prekursorstwo wobec mesjanizmu i filozofii narodowej. Zagadnienie narodu i państwa, znaczenie dla późniejszej myśli niepodległościowej. 1.2 Mesjanizm polski: metafizyka J. M. Hoene – Wrońskiego i jego historiozofia, zestawiona z filozofią bytu i dziejów A. Cieszkowskiego. Znaczenie Wrońskiego dla metafizyki w Polsce I poł XIX w. Wpływ Cieszkowskiego na myśl II poł. XIX w. (neomesjanisci galicyjscy). Jego związki z filozofią niemiecką i francuską, miejsce w ruchu młodoheglovskim. 1.3. Antyfilozoficzna odmiana mesjanizmu – A. Towiański i A. Mickiewicz. 1.4 C. K. Norwid – personalizm, aksjologia i filozofia dziejów. Polemika z mesjanizmem i pozytywizmem. Presymbolizm Norwida a współczesna hermeneutyka symbolu. Znaczenie dla literatury i filozofii poł. XX w. – zwłaszcza dla K. Wojtyły i J. Tischnera.</p>			
2.	<p><u>Pozytywizm:</u> 2.1 Prepozytywizm J. Supińskiego: ekonomia jako „fizjologia społeczna”, koncepcja „pra – prawa” i „zasobu”. Krytyka metafizyki romantycznej i myśli Supińskiego z punktu widzenia falsyfikacjonizmu K. R. Poppera. Supiński i Comte. Ekonomia jako podstawa teorii cywilizacji, odniesiona do polskich warunków, jej wpływ na myśl socjalistyczną w Polsce (B. Limanowski) i narodowodemokratyczną (St. i Wł. Grabscy). 2.2 Pozytywizm A. Świętochowskiego: pozytywizm jako ideologia społeczna. Znaczenie angielskiego „pierwszego pozytywizmu” dla „młodych” lat 70. XIX w.; Świętochowski jako propagator neokantyzmu F. A. Langego, Schopenhauera i pierwszych na polskim gruncie badaczy i działaczy marksistowskich. Polemika z socjalizmem i jego koncepcją rewolucji po 1905 r. A. Świętochowski jako prekursor badań nad pochodzeniem moralności.</p>			
3.	<p><u>Modernizm:</u> 3.1 Manifesty St. Przybyszewskiego i jego koncepcja „nagiej duszy” tawestacje Nietzchego i idei polskiej literatury romantycznej. 3.2. Ewolucja myśli S. Brzozowskiego (walka o światopogląd. filozofia czynu, f. pracy, f. twórczości). 3.3. Filozofia kultury i metodologia socjologii F. Znanieckiego. 3.5. Od personalizmu do katastrofizmu – myśl M.</p>			

	<p>Zdziechowskiego. 3.5. Podobieństwa i różnice między antropologizmem Brzozowskiego i Znanieckiego. Fascynacja modernizmem katolickim u Brzozowskiego i Zdziechowskiego. Znaczenie Nietzchego, systemu Bergsona i pragmatyzmu dla tych trzech myślicieli. Prekursorstwo refleksji Brzozowskiego wobec neoheglizmu, egzystencjalizmu, a nawet – filozofii dialogu. Wpływ Brzozowskiego, Znanieckiego i Zdziechowskiego na kulturę polską XX wieku.</p>
4.	<p><u>Szkoła lwowska – warszawska:</u> 4.1. Historia, podział na okresy. 4.2. K. Twardowski jako założyciel szkoły: teoria poznania i przygotowanie realistycznej metafizyki. (<i>O treści i przedmiocie przedstawię, O czynnościach i wytworach, O tzw. prawdach względnych</i>). Model naukowości filozofii u K. Twardowskiego, poglądy na możliwość skonstruowania naukowej metafizyki. Wykłady z etyki. 4.3. K. Ajdukiewicz – refutacja metafizyki na gruncie filozofii języka. Radykalny konwencjonalizm, filozofia semantyczna, radykalny empiryzm. 4.4. A. Tarski i semantyczna koncepcja prawdy. 4.5. Reizm i etyka niezależna T. Kotarbińskiego. .</p>
5.	<p><u>Fenomenologia R. Ingardena:</u> 5.1. Metody fenomenologii Ingardenowskiej wobec fenomenologii transcendentalnej E. Husserla. 5.2. Teoria literatury. 5. 3. Ontologia. 5. 4. Aksjologia. 5.5. Znaczenie filozofii Ingardena w Polsce I i II poł. XX w.; uczniowie.</p>
6.	<p><u>Historiozofia i monadyzm biologiczny S. I. Witkiewicza na tle tendencji w filozofii I poł. XX w.. 6.1 Teoria przeżyć metafizycznych:</u> 6.2. Witkacy i egzystencjalizm. Przyczyny renesansu filozofa w II poł. XX w..</p>
7.	<p><u>Marksizm jako urzędowa filozofia po 1945 r., jego dekompozycja i konsekwencje tego procesu dla filozofii kultury:</u> 7.1. Marksizm jako socjo – kosmiczna koncepcja Wszechświata. 7.2. Ruch rewizjonistyczny z lat 1955 – 1968. 7.3. Konsekwencje przezwyciężenia marksizmu dla filozofii kultury w Polsce.</p>
8.	<p><u>Filozofia człowieka i aksjologia K. Wojtyły.</u></p>
9.	<p><u>Aksjologia i filozofia dramatu J. Tischnera:</u> 10.1. koncepcja „ja – aksjos” i myślenie według wartości, związki z hermeneutyką symbolu i metafory P. Ricoeura.. 10.2. Koncepcja Ja i osoby w wydanych w 2006 r. <i>Studiach z fenomenologii świadomości</i> (prace: doktorska z 1963 r. i habilitacyjna z 1972 r.). 10.3. Filozofia dramatu jako rezultat interpretacji Levinasa w obrębie tradycji augustyńskiej. 10.4. Tischnerowska refleksja o pracy i jej krytyka z pozycji neoliberalnych (M. Dzielski).</p>
10.	<p><u>Neoliberalizm w Polsce w latach 1975 – 1989:</u> 11.1. Eseistyka B.Łagowskiego, M. Dzielskiego, R. Legutki, M. Kunińskiego – przedstawicieli krakowskiej szkoły neoliberalnej (UJ, później także – Krakowskie Towarzystwo Przemysłowe).11.2. Nawiązania do teorii poznania i cywilizacji twórców neoliberalizmu: L. von Misesa i F. Hayeka w polskiej myśli liberalnej.</p>
11.	<p><u>Z. Bauman – krytyka nowoczesnego społeczeństwa i państwa, oraz ponowoczesnego społeczeństwa:</u> 12.1. <i>Nowoczesność i Zagłada</i> – ludobójstwo jako wynik nowoczesnego ideału racjonalistycznego. Teoria „państwa ogrodniczego”i rola kultu nauki podczas ostatnich 200 lat jako najważniejsze czynniki mechanizmów wykluczenia w tym okresie. 12.2. <i>Śmierć i nieśmiertelność</i> – egzystencjalne źródła konfliktu między jednostką i zbiorowością. 12.3. Krytyka społeczeństw ponowoczesnych i procesu globalizacji. 12.4. Levinasowski impuls moralny jako podstawa etyki. 12.5. Myśl E. Abramowskiego, <i>Akumulacja kapitału</i> R. Luksemburg i koncepcja buntu A. Camus jako czynniki, kształtujące refleksję Baumana.</p>

Literatura, wykorzystana do przygotowywania zajęć:

- Podręczniki:** 1. *Polska myśl filozoficzna i społeczna*: t. I pod red. A. Walickiego, KiW, Warszawa 1977; t. II pod red. B. Skargi, KiW, Warszawa 1978; t. III pod red. A. Walickiego, KiW, Warszawa 1979.
2. S. Borzym, H. Floryńska, B. Skarga, A. Walicki, *Dzieje filozofii polskiej 1815 – 1918*, PWN, Warszawa 1982 i wyd. nast.
3. W. Wąsik, *Romantyzm*. IW "PAX", Warszawa 1966.
4. J. Wocial, *Wstęp: Znanięckiego filozofia wartości* [w:] F. Znanięcki, „*Myśl i rzeczywistość*” i inne pisma filozoficzne, PWN, Warszawa 1987, s. VII – LXXXIV.
5. J. Woleński, *Filozoficzna szkoła lwowsko – warszawska*, PWN, Warszawa 1984.
6. W. Tyburski, R. Wiśniewski, *Polska filozofia analityczna z kręgu szkoły lwowsko – warszawskiej*, Wyd. UMK, Toruń 1999.
7. B. Ogrodnik, *Ingarden*, „Wiedza Powszechna”, Warszawa 2000, s. rozdziały: *Wybrane elementy ontologii* s. 15 – 80; *Antropologia filozoficzna i etyka*, s. 114 – 123.
8. W. Mackiewicz (red.), *Polska filozofia powojenna*, „Scholar”, Warszawa 2001 (większość zamieszczonych tam biogramów była publikowana w „Edukacji Filozoficznej”, począwszy od nr 36).

Lektury: Pełniejszy wykaz tekstów źródłowych został przedstawiony we wcześniejszym wykazie celów i treści programowych tego przedmiotu (dostępny w Bibliotece IFSiD). Tu ograniczam się tylko do podania tekstów oryginalnych, niezbędnych do przygotowania do egzaminu:

2. S. Brzozowski, *Anty – Engels, Alfred Loisy i filozofia modernizmu katolickiego* [w:] Tenże, *Idee. Wstęp do filozofii dojrzałości dziejowej*. Wstęp i oprac. A. Walicki, Wyd. Literackie, Kraków 1990, s. 287 – 382; 432 – 456.
3. K. Ajdukiewicz, *Język i znaczenie, Obraz świata i aparatura pojęciowa, Problemat transcendentnego idealizmu w sformułowaniu semantycznym* [w:] Tenże, *Język i poznanie*, PWN, Warszawa 1985, s. 145 – 195; 264 – 277 (można korzystać z innych wydań).
4. R. Ingarden, *O odpowiedzialności i jej podstawach ontycznych*, [w:] Tenże, *Książeczka o człowieku*, Wyd. Literackie, Kraków 1987, s. 71 – 169 (i inne wydania).
5. J. Tischner, *Filozofia dramatu. Wprowadzenie*(kilka wydań w Wyd. ZNAK). *Wstęp i rozdziały: Wydarzenie spotkania, Odpowiedź na pytanie, czyli wzajemność, Błądzenie* (A. Błądzenie w żywiole piękna, B. Błądzenie w żywiole prawdy).

Wymagania, stawiane przy zaliczeniu przedmiotu / zasady zaliczenia: Obecność na wykładach, niezbędna do uzyskania zaliczenia; egzamin: opanowanie zagadnień, będących przedmiotem wykładu, rozszerzonych o ujęcie podręcznikowe i wybrane, podane teksty źródłowe (ustna forma sprawdzenia tych wiadomości).

Termin zaliczenia / egzaminu: W semestrze zimowym: zaliczenie na końcowych zajęciach przed sesją, w semestrze letnim – egzamin podczas sesji.